

*Ба шурои диссертациони 6D.KOA-123-и назди Донишгоҳи
миллии Тоҷикистон (Нишонӣ: шаҳри Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 17,
бинои асосии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, толорои шуроҳои
диссертационӣ; телефон: (+992) 907-307-035; e-mail: zbsh@list.ru)*

ТАҚРИЗ

**ба автореферати диссертатсияи Сухробӣ Мирзоалӣ дар мавзуи
«Журналистикаи байналхалқии тоҷик: махсусият, равандро ва
дурнамо» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои филологӣ аз
рӯйи ихтисоси 6.2.23 – Рӯзноманигорӣ байналмилалӣ**

Диссертатсияи Сухробӣ Мирзоалӣ дар мавзуи «Журналистикаи байналхалқии тоҷик: махсусият, равандро ва дурнамо» ба яке аз масъалаҳои муҳими илми журналистикаи муосир – омӯзиши пайдоиш, ташаккул, хусусиятҳо, равандро рушд ва дурнамои журналистикаи байналхалқии тоҷик бахшида шудааст.

Аз муҳтавои автореферат бармеояд, ки муаллиф кӯшиш намудааст мавзуро на танҳо аз дидгоҳи таърихӣ, балки дар иртибот бо ҷаҳонишавии иттилоот, муносибатҳои байналмилалӣ, имиджи давлат, муборизаҳои иттилоотӣ, фаъолияти ВАО-и байналмилалӣ ва масъалаҳои омодакунии кадрҳои соҳа мавриди таҳлил қарор диҳад.

Аҳамияти илмӣ ва амалии таҳқиқоти мазкур пеш аз ҳама ба ҷойгоҳи афзояндаи журналистикаи байналхалқӣ дар низоми муосири муносибатҳои иттилоотӣ вобаста мебошад. Дар шароити ҷаҳонишавӣ иттилоот танҳо воситаи интиқоли хабар нест, балки ба яке аз омилҳои таъсиргузор ба ташаккули афкори ҷомеа, муносибатҳои байнидавлатӣ, дарки симои кишварҳо ва ҳимояи манфиатҳои миллӣ табдил ёфтааст.

Дар автореферати Сухробӣ М. дуруст таъкид мешавад, ки ВАО-и байналмилалӣ дар муаррифии миллату давлатҳо, шарҳу тафсири рӯйдодҳои ҷаҳонӣ ва раванди муносибатҳои байналмилалӣ нақши муҳим доранд.

Барои Тоҷикистон аҳамияти ин масъала боз ҳам бештар аст. Кишвар дар шароити истиклолият ҳамчун субъекти муносибатҳои байналмилалӣ ба муаррифии воқеият, фарҳанг, дастовардҳо ва манфиатҳои миллии худ дар фазои ҷаҳонии иттилоотӣ ниёз дорад. Аз ин нуқтаи назар, таҳқиқи ҳолати журналистикаи байналхалқии тоҷик ва муносибати он бо расонаҳои хориҷӣ байналмилалӣ масъалаи дорои аҳамияти назариявӣ ва миллӣ мебошад.

Автореферат нишон медиҳад, ки таҳқиқ дар доираи корҳои илмӣ-таҳқиқотии кафедраи журналистикаи байналхалқии факултети журналистикаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон анҷом ёфта, бо самти илмӣ кафедра ва барномаҳои давлатии рушди телевизиону радио иртибот дорад.

Мубрамияти мавзӯро метавон дар чанд самт арзёбӣ кард. *Якум*, журналистикаи байналхалқӣ ҳамчун объекти мустақили таҳқиқ дар илми журналистикаи тоҷик то ҳол ба таври комплексӣ мавриди омӯзиш қарор нагирифтааст. *Дуюм*, тағйироти босуръати технологияҳои иттилоотӣ, рушди интернет ва расонаҳои рақамӣ мазмуну шакли фаъолияти журналистикаи байналмилалиро дигар намудаанд. *Сеюм*, рақобати иттилоотӣ ва истифодаи ВАО ҳамчун воситаи таъсиррасонӣ ба афкори ҷомеа зарурати омӯзиши илмӣ ин падидаҳо бештар месозад.

Муаллиф ин ҷанбаҳоро бо масъалаҳои таърих, ҷаҳонишавии ахбор, фаъолияти расонаҳои форсиабон, имичсозӣ ва мавқеи Тоҷикистон дар фазои иттилоотии байналмилалӣ пайванд додааст. Маҳз фарогирии чунин доираи масъалаҳо мавзӯро мубрам ва барои рушди минбаъдаи журналистикашиносии тоҷик муҳим мегардонад.

Яке аз ҷанбаҳои мусбати диссертатсия дараҷаи навьонии он мебошад. Тибки автореферат, бори аввал дар фазои илмӣ журналистикаи тоҷик махсусият, равандҳо ва дурнамои журналистикаи байналхалқии тоҷик ба сифати объекти таҳқиқоти алоҳидаи илмӣ мавриди омӯзиши комплексӣ қарор гирифтааст.

Навьонӣ танҳо ба интиҳоби мавзӯ маҳдуд нашуда, дар таснифи марҳилаҳои рушди журналистикаи байналхалқии тоҷик, таҳлили нақши он дар ташаккули имичи давлат, омӯзиши ВАО-и байналмилалӣ форсиабон, баррасии ҷойгоҳи журналистика дар муборизаҳои иттилоотӣ ва арзёбии ҳолату дурнамои соҳа низ зоҳир мегардад. Дар байни нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшуда масъалаҳои марбут ба рӯзномаи «Бухорои шариф», имичсозӣ, YouTube ҳамчун майдони нави муборизаҳои иттилоотӣ, радиои «Овози тоҷик» ва дурнамои рушди журналистикаи байналхалқии Тоҷикистон ҷой доранд.

Мақсади асосии таҳқиқ, тибки автореферат, омӯзиши заминаҳои пайдоиш, ташаккул ва махсусиятҳои журналистикаи байналхалқии тоҷик мебошад. Дар доираи ин ҳадаф муаллиф масъалаҳои мушкилот ва равандҳои соҳа, нақши журналистикаи байналхалқӣ дар ташаккули имичи давлат, мақоми ВАО-и байналмилалӣ дар муносибатҳои байналмилалӣ, вазъият ва дурнамои

журналистикаи байналхалқии тоҷик ва тарзи бозтоби ахбори байналмилалӣ дар ВАО-и ватаниро ба миён гузоштааст.

Вазифаҳои гузошташуда низ бо мақсади таҳқиқ ҳамоҳанг мебошанд. Аз ҷумла, омӯзиши асосҳои назариявӣ, таҳлили таърих ва марҳилаҳои ташаккули журналистикаи байналхалқӣ, муайян намудани нақши он дар имичсозӣ, омӯзиши муборизаҳои иттилоотӣ, фаъолияти намоёндагҳои ВАО-и байналмилалӣ дар Тоҷикистон ва таҳлили бозтоби ҳаёти байналмилалӣ дар расонаҳои тоҷикӣ аз ҷумлаи вазифаҳои асосӣ мебошанд.

Аҳаммияти назарии қор дар он ифода меёбад, ки тибки автореферат омӯзиши комплекси журналистикаи байналхалқии тоҷик дар илми журналистикаи тоҷик бори аввал пешниҳод мешавад. Аҳаммияти амалии таҳқиқ низ қобили таваҷҷуҳ буда, натиҷаҳои он метавонанд дар таълими фанҳои таҳассусӣ, таҳияи барномаҳои таълимӣ, омода намудани китобҳои дарсӣ ва гузаронидани таҳқиқоти минбаъда истифода шаванд.

Қисмати асосии диссертатсия аз муқаддима, панҷ боб ва понздаҳ фасл иборат буда, ҳаҷми умумии рисола 412 саҳифаро ташкил медиҳад. Аз ин рӯ, сохтори қор ба мантиқи масъалагузорӣ ва пайдарҳамии таҳқиқ мувофиқат мекунад.

Боби якум ба шиноخت, моҳият, мушкilot ва равандҳои муосири журналистикаи байналхалқӣ бахшида шудааст. Дар он мафҳуми журналистикаи байналхалқӣ аз мафҳумҳои журналистикаи хориҷӣ, глобалӣ ва умумиҷаҳонӣ фарқгузорӣ шуда, вазифаҳои журналисти байналмилалӣ дар шароити муосир муайян карда мешаванд. Муаллиф ба таъсири технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ ва нақши журналистика дар ташаккули афкори ҷомеа таваҷҷуҳ кардааст.

Боби дуюм ҷанбаи таърихӣ ташаккули дорад. Дар он таърихи пайдоиш ва ташаккули журналистикаи байналхалқӣ дар ҷаҳон ва Тоҷикистон, нақши «Бухорои шариф», ҷаҳонишавии ахбор ва марҳилаҳои рушди журналистикаи байналхалқии тоҷик таҳлил шудаанд. Хусусияти ҷолиби ин қисмат кӯшиши нишон додани робитаи журналистикаи тоҷик бо равандҳои байналмилалӣ иттилоотӣ мебошад. Муаллиф журналистикаи байналхалқии тоҷикро ба марҳилаҳои пайдоиш, рушди асри XX ва марҳилаи муосир ҷудо менамояд.

Бобҳои минбаъда масъалаи журналистикаи байналхалқиро аз ҷиҳати нақши он дар муносибатҳои байналмилалӣ, имичсозӣ, муборизаҳои иттилоотӣ ва муаррифии кишвар идома медиҳанд. Хусусан таваҷҷуҳ ба ВАО-и форсизабон аз аҳаммияти ҳоси таҳқиқ бархӯрдор аст.

Дар автореферат пайдоиш, ташаккул ва ҳадафҳои 43 радиои байналмилалӣ барои форсизабонон баррасӣ шуда, фаъолияти бахшҳои форсӣ, дарӣ ва тоҷикии як қатор расонаҳои байналмилалӣ таҳлил шудааст.

Боби панҷум яке аз қисматҳои муҳимтарини рисола мебошад, зеро дар он вазъият ва дурнамои журналистикаи байналхалқии муосири тоҷик таҳлил мегардад. Муаллиф фаъолияти расонаҳои байналмилалӣ ва хориҷиро дар Тоҷикистон, аз ҷумла намоёндагҳои РИА «Новости» ва ИРНА, мавриди омӯзиш қарор дода, журналистикаи байналхалқӣ дар Тоҷикистонро ба ВАО-и байналмилалӣ кишварҳои дигар ва ВАО-и байналмилалӣ ватанӣ ҷудо мекунад. Ҳамчунин бахши тоҷикистони ШБТР «Мир», радиои «Овози тоҷик» ва шабакаи телевизионии «Ҷаҳоннамо» ҳамчун намунаҳои ВАО-и байналмилалӣ ватанӣ муаррифӣ шудаанд.

Дар маҷмӯъ, қисмати асосии таҳқиқ бо фарогирии ҷанбаҳои назариявӣ, таърихӣ, муқоисавӣ ва амалӣ нишон медиҳад, ки муаллиф мавзӯро аз ҷанд сатҳ таҳлил кардааст. Истифодаи усулҳои назариявӣ, муқоисавӣ қиёсӣ, таърихӣ, мантиқӣ, индуктивӣ, дедуктивӣ, диалектикӣ, системавӣ, таҳлил ва ҷамъбаст ба хусусияти комплекси таҳқиқ мусоидат кардааст.

Аз маълумоти дар автореферат овардашуда бармеояд, ки диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ 6.2.23 – Рӯзноманигорӣ байналмилалӣ мутобикат мекунад. Масъалаҳои таҳқиқ бо бандҳои дахлдори соҳаи таҳқиқоти шиносномаи ихтисос алоқаманд доништа шудаанд.

Аз ҷиҳати сохтор низ автореферат маълумоти заруриро дар бораи муқаддима, панҷ боб, понздаҳ фасл, хулоса, рӯйхати адабиёт ва интишороти илмӣ пешниҳод мекунад. Тибқи маълумоти автореферат, оид ба мавзӯи диссертатсия як монография ва 37 мақолаи илмӣ нашр шудааст, ки аз онҳо 21 мақола дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, 2 мақола дар маҷаллаҳои илмӣ Русия ва 14 мақола дар маҷмуаҳои илмӣ ва маводи конференсияҳо ба таъбиқ расидаанд.

Ҳамин тариқ, талаботи асосии марбут ба сохтор, ихтисоси илмӣ, интишори натиҷаҳо ва тасвиби маводи таҳқиқ риояшуда ба назар мерасад. Ҳамзамон, мутобикати пурраи техникӣ ва библиографии кор ба тамоми талаботи амалкунандаи Комиссия танҳо дар асоси муқоисаи нусхаи пурраи диссертатсия ва ҳуҷжатҳои расмӣ танзимкунанда метавонад ба таври ниҳой тасдиқ карда шавад.

Бо вучуди арзиши баланди илмӣ ва амалии таҳқиқ, автореферат дорои баъзе норасоӣҳо мебошад, ки ислоҳ ё такмили онҳо метавонад сифати илмии онро беҳтар намояд:

1. Дар баъзе мавридҳо мафҳумҳои «журналистикаи байналхалқӣ», «журналистикаи байналмилалӣ», «ВАО-и байналхалқӣ», «ВАО-и хориҷӣ» ва «журналистикаи хориҷӣ» ба ҳам хеле наздик истифода шудаанд. Гарчанде муаллиф дар боби якум барои фарқгузори онҳо талош намудааст, дар баъзе қисматҳои хулоса ва тавсифи натиҷаҳо низоми истилоҳот боз ҳам мушаххастар карда шавад.
2. Баъзе хулосаҳо хусусияти хеле умумӣ доранд. Масалан, андеша дар бораи алоқамандии журналистикаи байналмилалӣ кишварҳо ба сиёсати хориҷӣ ва доктринаи ҳарбии онҳо масъалаи муҳим аст, вале барои чунин хулосаи васеъ нишон додани меъёрҳои муқоисавӣ ва далелҳои бештар мувофиқи матлаб мебуд. Махсусан, масъалаи арзёбии ВАО-и форсизабон баъзе баҳогузориҳо ниёз ба асосноккунии бештар доранд. Аз ҷумла, хулосаҳои вобаста ба истифодаи радиоҳо ҳамчун воситаи тарғибот ва ҷанги иттилоотӣ метавонанд бо нишондиҳандаҳои мушаххаси таҳлили контент, намунаҳои матнӣ ва меъёрҳои муқоисавӣ боз ҳам қавитар гарданд.
3. Масъалаи дурнамои журналистикаи байналхалқӣ тоҷик бештар дар шакли тавсияҳои умумӣ пешниҳод шудааст. Бо назардошти он ки муаллиф барои рушди соҳа пешниҳодҳои мушаххас, аз ҷумла такмили омодакунии кадрҳо, рушди «трэвел-журналистика» ва ташкили расонаи интернетӣ байналмилалӣ Тоҷикистонро пешниҳод мекунад, хуб мебуд нишондиҳандаҳои марҳилавӣ ва механизмҳои татбиқи ин пешниҳодҳо низ мушаххастар нишон дода мешуданд.
4. Дар қисмати тавсифи баъзе натиҷаҳо робитаи байни далели таҳқиқ ва хулосаи ниҳой на ҳамеша ба таври баробар равшан аст. Масалан, ҳангоми баррасии фаъолияти расонаҳои байналмилалӣ дар Тоҷикистон беҳтар мебуд нишон дода шавад, ки кадом меъёрҳо барои арзёбии таъсир, самаранокӣ ва ҷойгоҳи онҳо истифода шудаанд.

Эродҳои мазкур асосан хусусияти тавсиявӣ ва таҳрирӣ дошта, арзиши илмӣ натиҷаҳои асосии диссертатсияро ба ҳеҷ ваҷҳ коҳиш намереданд.

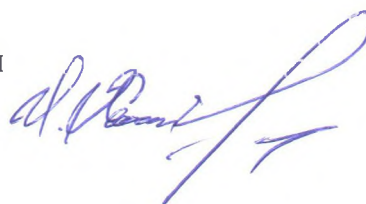
Аutoreферати диссертатсияи Сухробӣ Мирзоалӣ дар мавзӯи «Журналистикаи байналхалқӣ тоҷик: махсусият, равандро ва дурнамо» аз омӯзиши васеи мавзӯ, истифодаи доираи гуногуни сарчашмаҳо, масъалагузори мушаххас ва кӯшиши таҳлили комплекси журналистикаи

байналхалқии тоҷик шаҳодат медиҳад. Муаллиф дар таҳқиқ ба масъалаҳои таърих ва ташаккули соҳа, мафҳум ва моҳияти журналистикаи байналмилалӣ, ҷаҳонишавии иттилоот, имиджсозӣ, муборизаҳои иттилоотӣ, ВАО-и форсизабон, фаъолияти расонаҳои байналмилалӣ дар Тоҷикистон ва дурнамои рушди соҳа таваҷҷуҳи ҷиддӣ зоҳир намудааст.

Бо назардошти аҳамияти мавзӯ, дараҷаи навгонӣ, асоснокии мақсаду вазифаҳо, фарогирии ҷанбаҳои назариявӣ амалӣ, ҳаҷми корҳои интишоротӣ ва мутобиқати мавзӯ ба ихтисоси 6.2.23 – Рӯзноманигории байналмилалӣ, метавон хулоса намуд, ки диссертатсияи Сухробӣ Мирзоалӣ дар мавзӯи «Журналистикаи байналхалқии тоҷик: махсусият, равандҳо ва дурнамо» қори мустақили илмӣ буда, аз лиҳози мазмун ва натиҷаҳои пешниҳодшуда ба талаботи корҳои диссертатсионӣ барои дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои филологӣ ҷавобгӯ мебошад.

Аз ин рӯ, муаллифи диссертатсия Сухробӣ Мирзоалӣ сазовори дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 6.2.23 – Рӯзноманигории байналмилалӣ доништа мешавад.

**Доктори илмҳои филологӣ, профессори
факултаи гуманитарно педагогическ
Донишгоҳи байналмилалӣ сайёҳӣ
ва соҳибкории Тоҷикистон**
« 31 » августи соли 2026.

Ҳамидиён И.И.

*Нишонӣ: 734003, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Душанбе, ноҳияи Исмоили Сомонӣ,
хиёбони Рӯдакӣ, бинои 185, ҳуҷраи 57.*

Тел.: (+992) 919708170

E-mail: i.hamidiyon@gmail.com

«Имзои Ҳамидиён Илҳомҷон Иномзодаро тасдиқ мекунам»

Сардори РК ва корҳои махсуси ДВСТ

*Нишонӣ: 734055, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Душанбе, х. Борбад, 48/5*

E-mail: info@iutet.tj

Сомона: <https://iutet.tj>

Тамос: +992 (37) 234-88-02

Ҷураев Ш.Н.